

BESLUT

2015-09-28

Dnr: 15/01132

SAKEN

Agenda, SVT2, 2015-05-03, program om det brittiska parlamentsvalet; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Programmet frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

PROGRAMMET

Programmet handlade om det brittiska parlamentsvalet. I programmet medverkade kommentatorer som gav sin syn på valet. I ett inslag besökte en reporter valkretsen South Thanet, som är Nigel Farages, partiledare för United Kingdom Independence Partys (UKIP), egen valkrets. I inslaget sa reportern bland annat följande.

UKIP:s stora fråga är en begränsning av invandringen. En av deras affischer vill visa hur lätt det är att ta sig in i landet via Dover. Flera i partiet vill att man ska utvisa människor ur landet. UKIP:s främlingsfientlighet upprör många invånare i Thanet. Och de driver nu en aktiv kampanj mot partiet.

ANMÄLNINGARNA

En anmälare anser att UKIP felaktigt benämndes som främlingsfientligt. En anmälare anser att programmet var utformat som ett ställningstagande mot UKIP. En anmälare anser att programmet inte rapporterade om det brittiska parlamentsvalet på ett neutralt sätt. Exempelvis kommenterades inte valet av någon person med konservativa partisympatier.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) har bifogat ett stort antal bilagor och anser på närmare anförda grunder att programmet inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Det aktuella inslaget sändes fem dagar innan det brittiska valet (både parlaments- och lokalval) och handlade om valkretsen South Thanet. Att den valdes som exempel berodde framför allt på att det är UKIP-ledaren Nigel Farages egen valkrets, som han var tvungen att vinna för att komma in i parlamentet. Farage själv hade också sagt, att om han inte kom in i parlamentet skulle han avgå som partiledare. Valkretsen präglas, liksom stora delar av Storbritannien, av en debatt kopplad till frågor som rör arbetslöshet och invandring. Dessutom finns en tydlig lokal debatt i South Thanet om UKIP:s olika uttalanden och politiska förslag, vilket framgår av inslaget. Vid ett tillfälle i reportaget sa *Agendas* reporter att "UKIPs främlingsfientlighet upprör många i Thanet". Denna beskrivning av stämningen i valkretsen kommer direkt efter en redogörelse av hur UKIP:s valslogans fokuserat på att det är för lätt för invandrare att komma in i landet och att invandrare borde skickas tillbaka till sina ursprungsländer. I sammanhanget framgick också tydligt att reportern under upprepade tillfällen försökte få UKIP att kommentera debatten och partiets egna förslag, både via mejl, telefon och ett personligt besök på partiets lokalkontor i South Thanet. Det framgick också i reportaget att partiet inte ville kommentera detta. En av partiets lokala supportrar uttalade sig dock i en debatt på gatan och vände sig emot att partiet skulle vara rasistiskt men sa också att problemen med landets sjukvårdssystem berodde på invandringen. SVT:s redaktionella policy är att inte slentrianmässigt använda specifika epitet på politiska partier. Den praktiska hanteringen av denna policy i samband med inslag, reportage och kommentarer om till exempel invandringpolitiken är att så konkret som möjligt exemplifiera och dokumentera vad som är "främlingsfientligt", "rasistiskt" etcetera. När det gäller nya inför publiken okända partier, till exempel utländska partier, kan det vara motiverat med politiska epitet för att öka möjligheterna att förstå och sätta in ett parti i nationella och internationella sammanhang och för att förklara likheter och olikheter mellan olika partier. Den grundläggande förutsättningen för att använda epitet på enskilda politiska partier är dock givetvis att det finns en saklig grund för beskrivningen, som bygger på partiprogram, officiella dokument, uttalanden av företrädare, bedömningar av forskare, experter, politiska kommentatorer etc. Att reportern i *Agenda*-inslaget säger "UKIP:s främlingsfientlighet..." är enligt SVT:s mening motiverat både mot bakgrund av sammanhanget och i förhållande till SVT:s policy. Bedömningen grundas på nedanstående.

I UKIP:s eget valmanifest 2015 sägs följande i frågor som rör invandringen.

- Förbud mot utbildade invandrare under fem år.

- Rätt till förmåner och permanent bostad först efter att ha betalat skatt och nationell försäkring i fem år.
- Tillåt brittiska företag att först anställa brittiska medborgare.
- Avvisa utlänningar som begår brott i England.
- Upphäv gamla ”Human Rights Act” och inför en ny ”British bill of rights”.
- Europadomstolen för mänskliga rättigheter ska inte kunna avkunna mål som rör Storbritannien.
- Barnbidrag enbart till barn som är permanent boende i Storbritannien.
- Lokala myndigheter ska uppmanas att prioritera personer med stark lokal anknytning vid tilldelning av bostäder.
- Främja en enande brittisk kultur för alla som önskar identifiera sig med Storbritannien och brittiska värden.
- Stopp för användningen av flerspråkiga översättningar av officiella dokument som i fortsättningen enbart ska vara på engelska och i förekommande fall på ”Welsh” och ”Gaelic”.

Utöver det som står i UKIP:s officiella dokument finns det ett stort antal uttalanden av partiets företrädare som beskriver synen på både invandring i allmänhet och invandrare. Av många uttalanden framgår öppet eller underförstått att man inom partiet är emot mångkultur. Partiledaren Farage själv har till exempel sagt rent ut att det största misstaget som regeringar i väst gjort är att främja mångkulturalismen. Det finns genom åren flagranta främlingsfientliga uttalanden av olika UKIP-företrädare. Partiet har ofta i dessa fall hävdats att det rör sig om enstaka exempel och flera personer har fått lämna partiet, men även partiledaren Nigel Farage har gjort uttalanden som kan tolkas som främlingsfientliga. Farage har bland annat i en radiointervju i radiokanalen LBC försökt förklara varför han inte skulle vilja att en rumänsk familj flyttar in i huset bredvid. Reportern frågade vad skillnaden var mellan att rumänska barn och tyska barn bor där. Farage svarade ”du vet vad skillnaden är... vi vill ha invandring som kontrollerar inte bara kvantitet utan också kvalitet”. Han sa också att han känner obehag när folk inte talar engelska på tåget. I den brittiska politiska debatten har UKIP-företrädare återkommande varnat för ”social turism” vilket också tas upp i partiets valmanifest 2015. Flera ledande företrädare för partiet har uttalat sig nedsättande om invandrare i allmänhet och muslimer i synnerhet. Invandringen från framför allt Bulgarien och Rumänien används som negativa och avskräckande exempel av bland annat partiledaren Farage, som också förklarat att han inte vill ha in HIV-positiva till Storbritannien. I ett utspel inför valet lovade Farage att invandringen till Storbritannien ska minska med 90 procent. UKIP:s politiska kampanjarbete innehåller också flera exempel på en hätsk ton mot det ”främmande”, framför allt när det gäller hur de ska ta jobben från briter. Vid en användning av ordet främlingsfientlig finns det anledning att tänka på ordets innebörd. I Nationalencyklopedin beskrivs främlingsfientlighet inte som ett generellt avståndstagande till alla enskilda ”främlingar” utan avståndstagandet är som

regel riktat mot vissa specifika grupper. Ett främlingsfientligt synsätt är ofta grundat på föreställningar om att olika kulturer bör leva åtskilt eller att en kultur är mer högtstående än en annan. Och avståndstagande till andra grupper grundas på kulturella skäl, inte fysiska, rasbiologiska och ideologiska.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser, mot bakgrund av vad SVT anfört i sitt yttrande, att uttalandet om UKIP:s främlingsfientlighet i det aktuella sammanhanget inte medför att programmet strider mot kravet på saklighet i SVT:s sändningstillstånd. Nämnden anser inte heller att programmet strider mot kravet på opartiskhet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Leif Hedman, Jan Holmberg och Nedjma Chaouche efter föredragning av Rasmus Gedda.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Rasmus Gedda